

Apstiprinu
Liepājas Valsts tehnikums

Direktors _____
(A.Ruperts)
2023.gada 2.janvāris

DDI – 36 – 2023

**DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA
CELTNIECĪBAS-REMONTA DARBIEM**

Izstrādāta pamatojoties uz Darba aizsardzības likuma 14.pantu un MK 10.08.2010
noteikumiem Nr.749 «Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos».

1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

1.1 .Patstāvīgi darbu drīkst veikt personas ne jaunākas par 18 gadiem, kurām veikta medicīniskā veselības pārbaude pirms stāšanās darbā, ievadinstruktāža, sākotnējā instruktāža darba vietā un drošu darba veikšanas paņēmieni apmācība.*

** Nosacījumi par vecumu, medicīnisko pārbaudi nav attiecināmi uz izglītojamiem mācību procesā.*

1.2. Vienu reizi 12 mēnešos strādājošiem jāiziet atkārtota instruktāža. Personas, kas nav instruētas un apmācītas, patstāvīgi darbu veikt nedrīkst. Ja strādājošie neievēro darba aizsardzības noteikumus, viņiem jāiziet atkārtota instruktāža.

1.3. Strādājošā pienākumi:

- 1.3.1. veikt tikai to darbu, kuram viņš ticis apmācīts un izgājis darba aizsardzības instruktāžu;
- 1.3.2. ievērot iekšējās darba kārtības noteikumus;
- 1.3.3. smēķēt tikai īpaši norādītās vietās;
- 1.3.4. izmantot instrumentus un palīgierīces, ko paredz darba veikšanas tehnoloģija;
- 1.3.5. zināt aptieciņas medicīnisko līdzekļu izmantošanas un pirmās palīdzības sniegšanas paņēmienus un pirmās palīdzības aptieciņas atrašanos vietu mācību iestādē;
- 1.3.6. izmantot individuālos aizsardzības līdzekļus.

1.4. Prasības darba vietas iekārtošanai un tehnoloģiskā procesa organizācijai:

- 1.4.1. zināt un ievērot ražotāja norādījumus, kā arī drošus darba paņēmienus un metodes veicot darbu ar dažāda veida rokas instrumentiem;
- 1.4.2. mācēt attiecīgajam darbam izvēlēties piemēroto instrumentu, noteikt tā derīgumu, kā arī pārvaldīt instrumenta lietošanas un apkopes iemaņas;
- 1.4.3. lietot nebojātus rokas instrumentus, pielietot pēc to nozīmes;
- 1.4.4. ievērot tīrību un kārtību sanitārās, sadzīves telpās un darba vietā, kā arī ievērot personīgās higiēnas prasības;
- 1.4.5. ievērot darba vietā un telpās izvietotās drošības zīmes, brīdinošus uzrakstus un apzīmējumus;
- 1.4.6. nepieļaut to personu atrašanos darba vietā, kuras nav saistītas ar izpildāmo darbu, neuzdot savu darba pienākumu veikšanu citiem.

1.5. Ugunsdrošības pasākumi:

- 1.5.1. nesmēķēt un nelietot atklātu uguni darba vietās un ugunsnedrošās zonās;
- 1.5.2. ievietot izlietoto slaukāmo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem;
- 1.5.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsīgajiem līdzekļiem;
- 1.5.4. zināt ugunsdzēsības līdzekļu izvietošanas vietas, prast rīkoties ar tiem ugunsgrēka izcelšanās gadījumā.

1.6. Elektrodrošības prasības:

- 1.6.1. elektroierīcēm un visām metāla, daļām, kuras var nokļūt zem sprieguma, jābūt droši izolētām un iezemētām;
- 1.6.2. zināt un ievērot elektrodrošības prasības;

1.7. Darba higiēnas prasības darba vietai:

- 1.7.1. lietot gadalaikam un metroloģiskajiem apstākļiem atbilstošus apģērbus;
- 1.7.2. aukstajā periodā nodrošināt iespēju darba pārtraukumos uzturēties apkurinātās telpās;
- 1.7.3. telpu gaisa temperatūrai jābūt diapazonā no 16 līdz 23° C aukstajā gadalaikā, no 16 līdz 27° C siltajā laikā;
- 1.7.4. telpu relatīvajam mitrumam jābūt diapazonā no 30 līdz 70 %;
- 1.7.5. gaisa kustības ātrums telpās nedrīkst pārsniegt 0,4 m/s;
- 1.7.6. darba vietas - apgaismojumam jābūt ne mazākam par 300 lx.

1.8. Darbinieks ir tiesīgs, atteikties veikt darbu, vai pārtraukt to, ja darba devējs nav - nodrošinājis nekaitīgus un drošus apstākļus.

2. Darba vides risku bīstamie un kaitīgie faktori

- 2.1. Rokas instrumentu bojājumi;
- 2.2. Rokas instrumentu, palīgierīču nepiemērota pielietošana, to nokrišana;
- 2.3. Nepareizs darba zonas apgaismojums;
- 2.4. Darbs augstumā;
- 2.5. Neērtā augšējā vai zemā darba veikšanas zona;
- 2.6. Putekļi;
- 2.7. Paslīdēšana, iekrišana, nokrišana;
- 2.8. Darbs uz trepēm, sastatnēm stalažām;
- 2.9. Priekšmetu uzkrišana.

3. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi

- 3.1. Aizsardzības zīmju, brīdinošu uzrakstu un plakātu izvietošana;
- 3.2. Papildus apgaismojuma lietošana;
- 3.3. Aizsargapģērbs;
- 3.4. Aizsargapavi;
- 3.5. Aizsargbrilles;
- 3.6. Aizsargķivere;
- 3.7. Cimdi;
- 3.8. Cepure;
- 3.9. Respirators.

4. Darba drošības prasības darbu uzsākot

- 4.1. Vispārīgās prasības:
 - 4.1.1. Nepieciešamības gadījumā saņemt darba uzdevumu un norādījumus no tiešā darbu vadītāja.
 - 4.1.2. Individuālās aizsardzības līdzekļus izsniedz atkarībā no veicamā darba riskiem.
 - 4.1.3. Sagatavot darbam individuālos aizsardzības līdzekļus un darba apģērbu tā, lai tas netraucētu darbā un neierobežotu kustības.
 - 4.1.4. Sagatavot darba vietu, izvietot instrumentus ērtai lietošanai darba veikšanai.
 - 4.1.5. Kabatās nenēsāt asus instrumentus vai priekšmetus, pārnēsāt tos paredzētās instrumentu jostās vai somās un turēt tos aizsargapvalkos.
 - 4.1.6. Darbus nedrīkst veikt, ja ir slikta pašsajūta, galvas reiboņi, alkoholisku vai psihotropo vielu iespaidā.
 - 4.1.7. . Pārbaudīt darbam nepieciešamo rokas instrumenta tehnisko stāvokli, papildierīču tehnisko stāvokli;
 - 4.1.8. . Pārbaudīt vai darba telpā (objektā) ir pietiekošs apgaismojums, vai ir brīva pieeja ugunsdzēsības inventāram.
- 4.19. **Darbu uzsākt nedrīkst:**
 - 4.19.1. Ja rokas instruments ir bojāts vai neatbilst izpildāmam darbam
 - 4.19.2. Darba vieta nav pietiekoši apgaismota.
 - 4.19.3. Trūkst vai bojāti kolektīvās vai individuālās aizsardzības līdzekļi.
 - 4.19.4. Slikta pašsajūta, reiboņi, alkoholisku vai psihotropo vielu iespaidā.

5. Darba drošības prasības darba laikā

5.1. Rīcība darba laikā.

- 5.1.1. Lietot izsniegtos darba apģērbus, apavus un citus individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 5.1.2. Ievērot telpās, darba vietā izvietoto drošības zīmju, brīdinošu uzrakstu apzīmējumu prasības.
- 5.1.3. Būt piesardzīgam un uzmanīgam pret sevi un blakus strādājošiem.
- 5.1.4. Lietot tīru un ar sausiem rokturiem instrumentu, darba vietā ievērot tīrību un kārtību.
- 5.1.5. Pārņēsājot instrumentu ar asiem galiem vai asmeni, lietot aizsargpārvalkus, nevīrīt aso galu pret sevi.
- 5.1.6. Uz pastatnēm vai sastatnēm, neatstāt instrumentu bīstamā stāvoklī, kad ir iespējama tā krišana.
- 5.1.7. Ievērot elektrodrošības prasības.
- 5.1.8. Pēc iekārtas remonta novākt instrumentu no tās virsmas vai iekšienes
- 5.1.9. Citam darbiniekam padot instrumentu tā, lai varētu to paņemt aiz roktura.
- 5.1.10. Nepārvietoties neatļautas vietās, neatrasties bīstamajās zonās.
- 5.1.11. Pieskaršanās elektroiekārtām, elektrosadales skapjiem, apgaismojuma armatūrai, atkailinātiem elektriskajiem vadiem vai citām strāvas vadošām daļām, aizsargapvalku un nožogojumu noņemšana no iekārtu strāvu vadošajām daļām, atrašanās aiz elektroiekārtu nožogojuma var radīt elektrotraumas.
- 5.1.12. Darba pārtraukumos instrumentu novietot droši, lai nebūtu iespēja tam nokrist
- 5.1.13. Pusdienot, kā arī atpūsties darba pārtraukumos speciāli norādītās vietās.

5.2. Veicot namdara darbus:

- 5.2.1. Ja baļķus vai siju nes vairāki strādnieki, visiem jānes uz viena pleca, bet to noņemt vai nomest drīkst tikai pēc darbu vadītāja komandas.
- 5.2.2. Zāģmateriālus tēšot, zāģējot, ēvelējot, jānostiprina lai tie nevarētu ripot vai slīdēt.
- 5.2.3. Strādājot augstumā, namdarim aizliegts cirvi iecirst koksnē vai atstāt uz konstrukcijas malas. Jārauga lai tas nevarētu nokrist.
- 5.2.4. Aizliegts skaldīt, tēst un citā veidā apstrādāt zāģmateriālus uz sastatnēm vai paaugstinājumiem.
- 5.2.5. Nedrīkst strādāt ar elektroinstrumentiem un cirvi ārpus telpām, ja ir nelabvēlīgi laika apstākļi.
- 5.2.6. Ar elektroinstrumentiem, kuru barošanas tīkla spriegums ir 220 V, drīkst strādāt personas, kuras ir apmācītas.
- 5.2.7. Veidojot klājus, iežogojumus un slieteņu margas ir jānodrošina naglu neizlīšana no tiem darba laikā, tās rūpīgi jāatloka.
- 5.2.8. Strādājot augstumā, aizliegts novietot instrumentus un materiālus uz klāja malas.
- 5.2.9. Veicot koka šķērssienu, galdniecības izstrādājumu uzstādīšanu, iekšējo sienu, kāpņu laukumiņu apdari, piekaramo griestu uzstādīšanu, tas jā dara ar montāžas galdiņu palīdzību, aizliegts šim nolūkam izmantot trepes.
- 5.2.10. Uzstādot statņus, spāres u.c. konstrukcijas, nedrīkst pārtraukt darbu, kamēr šīs konstrukcijas nav droši nostiprinātas.
- 5.2.11. Zāģmateriālu apstrāde ar antiseptiskām vielām pieļaujama tikai ievērojot šo vielu izmantošanas noteikumus. Veicot darbus ar antiseptiski apstrādātiem materiāliem, namdarim jālieto individuālie aizsarglīdzekļi.

5.3. Veicot mūrnieka darbus:

5.3.1. Mūrēšanas darbi būvbedrēs un tranšējās:

- 5.3.2. pirms uzsākot darbus būvbedrēs un tranšējās, rūpīgi jāpārbauda to sienu stiprinājumu stāvoklis un drošība;
- 5.3.3. materiālus būvbedrēs jāpadod mehanizēti, pielietojot tvertnes, konteinerus, kas nevar patvaļīgi atvērties un izslēdz materiālu izkrišanas iespēju;
- 5.3.4. stiprinājumu izjaukšanu un velvju loku aizbēršanu jāveic pakāpeniski, vienlaicīgi ar fundamenta celšanu.

5.4. Sienu mūrēšana:

- 5.4.1. mūrējot sienas no iekšējiem paaugstinājumiem, ja objekta augstums pārsniedz 7 m, tam apkārt ārpusē izvieto aizsargjumbtiņus vienlaidus dēļu klāja veidā, kuru platums ir 1,5 m un, kas balstās uz metāla kronšteiniem. Kronšteinus karina uz āķiem, kurus izvieto mūrēšanas gaitā. Jumbtiņa klājs ar sienas apakšējo daļu veido 110 grādu lielu leņķi un atrodas no sienas ne tālāk kā 50 mm. Pirmo jumbtiņu rindu izvieto ne augstāk kā 6 m no zemes, bet otro izvieto un pēc tam pārvieto ik pēc katriem 6-7 m mūrēšanas gaitā.
- 5.4.2. mūrējuma līmenim pēc sastatņu vai paaugstinājumu pārvietošanas jābūt par 0,7 m augstākam nekā darba klāja vai seguma līmenim. Ja mūrējuma līmenis ir zemāks, jālieto drošības jostas vai speciālas drošības ierīces;
- 5.4.3. nedrīkst mūrēt ārsienas, kas plānākas par 0,75 m, stāvot uz šīm sienām. Ja siena ir biezāka par 0,75 m atļauts mūrēt uz šīs sienas, izmantojot drošības jostu, ko nostiprina pie speciālas drošības ierīces;
- 5.4.4. nedrīkst mūrēt ēku nākošā stāva sienas, ja nav izveidotas starpstāvu seguma kā arī kāpņu laukumiņa un laidu nesošās konstrukcijas.

5.5. Sastatņu un paaugstinājumu darba drošības prasības:

- 5.5.1. mūrējot ķieģeļus, sastatnēm un paaugstinājumiem, jābūt nebojātiem, ar gludu klāju;
- 5.5.2. virsmai uz kuras uzstāda sastatnes un paaugstinājumus, jābūt gludai, noblietētai;
- 5.5.3. sastatnēm un paaugstinājumiem jābūt stabiliem un izturīgiem. Sastatņu statnis tiek novietots uz dēļu pamatnes, kuras biezums 50 mm un, kura piestiprināta pie būvējamās ēkas sienas. Sastatņu stiprību un nekustīgumu nodrošina izveidojot stingras diagonālas saites. Cauruļveida sastatnes nodrošina ar zemējuma elementiem;
- 5.5.4. sastatnes un paaugstinājumus, kas nav augstākas par 4 m, drīkst lietot tikai pēc tam, kad tās pārbaudījis darba vadītājs un tās reģistrētas darba žurnālā, bet tās, kas augstākas par 4m- pēc tam, kad tās pārbaudījusi komisija, ko ieceļ vadītājs un par kurām sastādīts akts;
- 5.5.5. sprauga starp ceļamās ēkas sienu un sastatņu darba klāju, mūrējot ķieģeļus, nedrīkst būt platāka par 50 mm;
- 5.5.6. inventāra paredzēto paaugstinājumu uzstādīšana divos līmeņos jāveic saskaņā ar projektu;
- 5.5.7. sastatnēm un paaugstinājumiem jābūt apgādātiem ar trepēm, pa kurām var pārvietoties cilvēki. Augšējam trepju galam jābūt nostiprinātam, pašām trepēm - iežogotām;
- 5.5.8. sastatņu un paaugstinājumu darba klājiem, kas atrodas augstāk par 1,3 m, jābūt iežogotiem. Iežogojumiem jābūt ar margām 1,0 m augstumā un borta dēli, kura platums -0,15 m;
- 5.5.9. sastatņu un paaugstinājumu klāja platumam, veicot mūrēšanas darbus, jābūt ne mazākam par 2 m;
- 5.5.10. sastatņu un paaugstinājumu plāksņu virsmām jābūt līdzenām, to savienošana ar svītras uzsituma palīdzību pieļaujama tikai pa horizontāli, pie tam sadurelementu gabaliem jābūt atbalstītiem un jāpārklāj atbalsts ne mazāk kā 20 cm uz katru pusi;
- 5.5.11. aizliegts darbu laikā pārslogot sastatņu un paaugstinājumu klājus.

5.6. Veicot santehniskos darbus:

- 5.6.1. Montējot sanitāri-tehniskās sistēmas, aizliegts atrasties zem uzstādāmās aparatūras, cauruļvadu montāžas mezgļiem, ja tie nav droši nostiprināti. Ja cauruļvadi tiek montēti cehos to darba laikā, aizliegts nostiprināt klājus, atsaites vai troses pie samontētās iekārtas vai cauruļvadiem.
- 5.6.2. Sanitāri-tehniskās sistēmu un cauruļvadu apskati, izmēģināšanu, izpūšanu un pārbaudi drīkst veikt tikai tiešā meistara, mehāniķa vai darbu vadītāja uzraudzībā. Katlu apskate tiek veikta tikai pēc tam, kad spiediens katlā un cauruļvados samazināts līdz nominālajam. Kamēr katls

- un cauruļvadi atrodas zem spiediena aizliegts sist pa tvaika un ūdens caurulēm.
- 5.6.3. Aparatūras un cauruļvadu defektus, kas atklāti pārbaudes laikā drīkst novērst tikai pēc pārbaudes pārtraukšanas un pārbaudes spiediena noņemšanas.
- 5.6.4. Samontētos ventilatorus, sūkņus un citas iekārtas izmēģināt drīkst tikai pēc aizsargapvalku izvietošanas uz to kustīgām daļām.
- 5.6.5. Izpūšot cauruļvadus un iekārtas, pēc pārbaudes atvērto lūku un ventiļu (Stuceru priekšā jānovieto aizsargiežogojums (ekrāns).
- 5.6.6. Cauruļu sagatavošanu un apstrādi jāveic sagatavju darbnīcās. Izpildīt šos darbus uz paaugstinājumiem, kas domāti cauruļvadu montēšanai, aizliegts.
- 5.6.7. Veicot plastmasas cauruļu montēšanu ar termoplastisko metodi stingri ievērot instrukcijas darbam ar elektroinstrumentiem prasības.
- 5.6.8. Strādājot uz sastatnēm, stalažām, kāpnēm ievērot instrukcijas strādājot augstumā prasības.
- 5.6.9. Darbus akās, pazemes komunikācijās, rezervuāros jāveic brigādei, kurā ir ne mazāk kā 3 cilvēki. Strādniekiem jābūt drošības jostām ar plecu siksnām un virvēm.
- 5.6.10. Drošības virves garumam jābūt par 2 metriem garākam nekā rezervuāra vai akas dziļums.
- 5.6.11. Mitrās darba vietas jāapgaismo ar pārnēsāmām lampām, kurām pievadītais spriegums nebūtu lielāks kā 12 V.
- 5.6.12. Darbos, kur ir saskaršanās ar notekūdeņiem, netiek pielaisti darbinieki, kuriem uz ķermeņa ir brūces, nobrāzumi.
- 5.6.13. Veicot darbus, jāņem vērā iespējamā specifiskās bīstamība un kaitīgums, t.i.:
- 5.6.13.1. indīgu vai smacējošu gāzu klātbūtne akās, kamerās, kolektoros, nosmakšanas, saindēšanās, kā arī sprādzienu un apdegumu iespēja;
 - 5.6.13.2. kritienu un sasitumu iespējamība, atverot vai aizverot aku lūku vākus un kāpjot tajās;
 - 5.6.13.3. dažādu priekšmetu uzkrāšanās iespēja akās strādājošiem;
 - 5.6.13.4. grunts nobrukuma iespējas, zemes rakšanas darbos;
 - 5.6.13.5. saindēšanas iespēja, saskarē ar notekūdeņiem;
 - 5.6.13.6. mitrums akās un būvbedrēs.
- 5.6.14. Darbus, kas saistīti ar nokāpšanu akās, kamerās, rezervuāros u.c. pazemes komunikācijās un ierīcēs drīkst izpildīt tikai tad, kad saņemta attiecīgas instruktāža darbam akās, šahtās un darba uzdevums - atļauja ar norādi par bīstamību un aizsardzības pasākumiem.
- 5.6.15. Ūdensapgādes un kanalizācijas tīklos darbus jāizpilda brigādei, kuras sastāvā ir ne mazāk kā 3 cilvēki.
- 5.6.16. Veicot darbus vietās, kur ir transporta kustība, darba vietu jāiežogo. Tumšā laikā, sliktas redzamības apstākļos iežogojuma stūros jāpiestiprina sarkanos gaismas avotus. Veicot zemes rakšanas darbus, apkārt būvbedrei 2 metru attālumā no būvbedres malām jāierīko nožogojums, bet pusē, kur iespējama transporta uzbaukšana, jāierīko ne mazāk kā 0,5 m augsts zemes uzbērums.
- 5.6.17. Konstatējot akā vai kamerā gāzi, tā jāizvēdina. Kategoriski aizliegts gāzi aizdedzināt akā.
- 5.6.18. Aku un kameru vākus jāatver pielietojot āķi vai lauzni. Aizliegts atvērt vākus ar kailām rokām. Noņemot vāku jānovieto pret transporta kustības virzienu.
- 5.6.19. Pielietojot ūdens līmeņa pazeminošu tīklu hidrauliskai tīrīšanai speciālus mehānismus, jāizpilda šo mehānismu ekspluatācijas instrukcijas. Katru dienu jāpārbauda augsta spiediena šļūtenes. Šļūtenes savienošanu veikt tikai ar speciāla uzgaļa palīdzību. Ja kamerās un akās remontējamo iekārtu virsmas temperatūra ir augstāka par 45 grādiem C, un gaisa temperatūra ir virs 33 grādiem C, darbus var atļaut tikai ārkārtējos gadījumos, pie tam iekārtojot pārtraukumus ārpusē. Darba un pārtraukumu ilgumu nosaka darba vadītājs.
- 5.6.20. Siltumtīklu cauruļvadus remontē pēc to atslēgšanas, iztukšošanas un blīvripu uzstādīšanas. Strādājot kamerās un kanālos ar paralēli darbojošies cauruļvadiem, jāraugās, lai neapdedzināties no blakus esošā cauruļvada.
- 5.6.21. Armatūras savienošanas atloku skrūves pievelk, siltumnesēja temperatūrai esot līdz 90 grādiem C un spiediens nepārsniedz 3 kg/cm.kvadr.
- 5.6.22. Zemes rakšanas darbus komunikāciju izvietošanas zonā (elektrokabeļi, gāzesvadi u.c.) drīkst

uzsākt tikai saņemot par šo komunikāciju ekspluatāciju atbildīgu organizāciju rakstisko atļauju. Atļaujai jābūt pievienotam plānam, kurā norādīts komunikāciju izvietojums un ieguldīšanas dziļums. Pazemes komunikāciju tiešā tuvumā aizliegts lietot laužņus, cērtes pneimatiskos instrumentus un mehānismus. Tranšeju sienas birstošā un mitrā gruntī nostiprina vai izveido tādu slīpumu, kāds attiecīgajai gruntij būtu dabīgos apstākļos.

5.6.23. Aizliegts atbalstīties, kāpt uz laukumu ierobežojošām barjerām, staigāt pa cauruļvadiem, kā arī pa to konstrukcijām.

5.6.24. Strādājot kopā ar gāzes-elektro metinātāju jāievēro šādas prasības

5.6.25. Aizliegts skatīties uz metināšanas vietu bez speciālām aizsargbrillēm

5.6.26. Nedrīkst pieļaut, ka skābekļu balonu galviņas tiek notraipītas ar eļļu vai taukiem, tie jāpasargā no triecieniem, grūdieniem.

5.6.27. Pārvietot tukšus vai pilnus balonus drīkst tikai ar ratiņu palīdzību vai nestuvēs. Aizliegts pārnēsā balonus uz pleciem.

5.7. Zemes rakšanas darbiem:

5.7.1. Uzsākot darbu novērtēt veicamā darba raksturu, grunts sastāvu, pielietojamo darba rīku klāstu un izvēlēties veicamajiem rakšanas darbiem attiecīgos instrumentus.

5.7.2. Mašīnu un agregātu pārvietošanu uz darba vietu un paredzētos darbus izpildīt atbilstoši izstrādātiem maršrutiem, kurus apstiprinājis darbu vadītājs, meistars.

5.7.3. Pārvietoties pāri kanāliem, grāvjiem tikai pa šiem nolūkiem iekārtotām pārbrauktuvēm vai tiltiņiem.

5.7.4. Nestāvēt un nestrādāt zem paceltas kravas.

5.7.5. Nekāpt uz lūku atverēm, bedru, grāvju, būvbedru segvirsmām.

5.7.6. Nestāvēt un nepārvietoties par bedru, grāvju, kanālu, tranšeju nenostiprinātam malām.

5.7.7. Kategoriski aizliegts atrasties traktora kravas kastē tā kustības laikā.

5.7.8. Darbu paātrināšanai nelietot paņēmienus, kas ir pretrunā ar darba drošības prasībām

5.7.9. Aizliegta vertikālo sienu būvbedru un tranšeju rakšana gruntīs bez papildus

nostiprinājuma, ja tās pārsniedz sekojošu dziļumu:

5.7.9.1. smilts gruntī	1m
5.7.9.2. mālsmilts gruntī	1,25 m
5.7.9.3. smilšmāla un māla gruntī	1,5 m
5.7.9.4. sevišķi cietās gruntīs, kad lietojami laužņi un cirtņi	2 m

5.7.10. Ziemas laikā sasaluma dziļumā atļauts strādāt gruntī (izņemot sausu smilti) bez nostiprinājumiem, bet pārsniedzot sasaluma robežu, jāierīko nostiprinājumi un jānovēro nostiprinātās daļas stāvoklis, kā arī nenostiprinātās daļas stāvoklis pret iespējamo nobrukumu. Sausas smilts grunts neatkarīgi no sasaluma dziļuma, izstrādājamas ar nostiprinājumiem.

5.7.11. No būvbedres vai tranšejas izmestā grunts novietojama ne tuvāk par 0,5 m no to malas.

5.7.12. Aizliegts izstrādāt grunti parokoties. Izveidojoties pārkarei vai arī tad, ja tranšejas malā atrodas lieli bīstami akmeņi, nekavējoties jāaiziet no bīstamās vietas, pārkare jānogāž, akmeņi jānolaiž tranšejā.

5.7.13. Strādnieku iekāpšanu un izkāpšanu organizēt pa uzstādāmām kāpņu laipām ne šaurākām par 0,75 m, ar margām, bet šaurās tranšejās izmantot pieslienamās kāpnes.

5.7.14. Aizliegts iekāpt tranšejās pa nostiprinājuma spraišļiem.

5.7.15. Strādājot ierakuma vai uzbēruma nogāzēs dziļumā/augstumā virs 3 m ar slīpumu 1:1, lietot drošības jostas, kas piestiprinātas pie stabiliem balstiem.

5.7.16. Sistemātiski novērot un uzraudzīt ierakuma malu/nogāžu stāvokli. Parādoties plaisām, nekavējoties veicami drošības pasākumi pret grunts nogruvumiem. Darbiniekiem, nekavējoties atstāt bīstamo zonu līdz nostiprinājumu uzlikšanai.

5.7.17. No tranšeju malām pastāvīgi jānovāc akmeņi, sasalušas grunts kluči, lai novērstu to ievēlšanos bedrē.

5.7.18. Būvbedru un tranšeju vertikālās sienas dziļumā līdz 3 m jānostiprina atbilstoši sekojošām prasībām:

Grunts raksturojums

Nostiprinājuma veidi

Dabiska mitruma, izņemot birstošas smiltis	Horizontāls nostiprinājums ar spraugu viena dēļa (150 mm) platumā
Paaugstināta mitruma vai birstošas grunts	Vienlaidus vertikālais vai horizontālais nostiprinājums
Visa veida grunts pie stipras gruntsūdens pieplūdes	Rievsienu zemāk par grunts ūdens horizontu, iedzenot ne mazāk kā 0,75 m dziļumā ūdens necaur laidīgā grunts apakškārtā

5.7.19. Būvbedrēs un tranšējās dziļumā no 3 līdz 5 m ierīkot vienlaidus horizontālo nostiprinājumu.

5.7.20. Aizliegts transporta līdzekļiem stāvēt un braukt nobrukuma prizmas robežās.

5.7.21. Ja grunts izcelšanai no tranšēju bedres tiek lietotas pacelšanas ierīces, kategoriski aizliegts atrasties zem paceļamās kravas. Obligāta ir aizsargķiveres lietošana.

5.7.22. Izmantojot rakšanas darbus cirvjus, cērtes un tamlīdzīgus instrumentus, darbus veikt tā, lai instrumentu vēziens nesakristu ar citu darbinieku atrašanās vietu, lai izslēgtu citu darbinieku ievainošanu instrumenta noslīdēšanas/ noraušanās gadījumā.

5.8. Jumiķu-skārdnieku darbiem.

5.8.1. Strādājot uz jumta, strādājošiem jābūt apgādātiem ar drošības jostām un darba apģērbu.

5.8.2. Ja jumta slīpums pārsniedz 20 grādus, jumiķim jābūt apgādātam ar pārnēsājamām kāpņu laipām, ne šaurākām par 30 cm. Laipām darba laikā jābūt droši nostiprinātām. Jālieto drošības jostas un virve. Staigājot pa šīfera jumtu, jāuzstāda vismaz 30 cm platas laipas.

5.8.3. Dzegas slīpums, tekņu, krāsns dūmvadu, parapetu profildegu nosegšanai jāizmanto pastatnes un drošības jostas.

5.8.4. Strādājot uz jumta, kura slīpums lielāks par 30 grādiem, kā arī strādājot uz jumta malas, vienalga kādā slīpuma, ja nav nožogojuma, strādnieki jāapgādā ar drošības jostām, kas piestiprināmas pie drošām konstrukcijām. Drošu jostu piestiprināšanas vietu norāda darba vadītājs.

5.8.5. Aizliegts veikt jumiķa darbus atkalā, biežā miglā, spēcīgā lietū un sniega laikā, kā arī vējā, kad tā stiprums pārsniedz 10 m/sec.

5.8.6. Materiālus un darba rīkus no jumta sviest aizliegts.

5.8.7. Bitumena mastika gatavojama saskaņā ar tehniskajiem noteikumiem vai darba izpildes instrukciju šim nolūkam paredzētā laukumā pēc saskaņošanas ar vietējām ugunsdrošības iestādēm. Laukumam jāatrodas vismaz 50 m attālumā no ugunsnedrošām celtnēm un vismaz 15 metru attālumā no tranšēju un būvbedru malām.

5.8.8. Uguns darbus drīkst uzsākt pēc instrukciju un atļauju saņemšanas.

5.8.9. Izolācijas un bitumena mastiku vārīšanas un sildīšanas katli nedrīkst būt bojāti un tiem jābūt blīvi noslēdzošiem vākiem.

5.8.10. Katlus nedrīkst piepildīt vairāk par % no tilpuma.

5.8.11. Mastiku drīkst pārvietot ar metāla tvertnēm, kurām ir nošķelta konusa forma (ar platāko galu uz leju).

5.8.12. Lai mastika neizšļakstītos, tvertnes nedrīkst piepildīt vairāk kā % no tilpuma.

5.8.13. Strādājot ar skārdi obligāti lietot individuālos aizsardzības līdzekļus.

5.8.14. Visas operācijas ar lokšņu materiālu - transportēšanu, nolikšanu, pievirzīšanu šķērēm, griešanu, atgriezumu šķīrošanu vai savākšanu - veikt strādājot veselos darba cimdus.

5.8.15. Strādājot raudzīties, lai šķēru naži nebūtu eļļaini vai taukaini. Nažiem jābūt sausiem un tīriem. Pretējā gadījumā tie jānoslauka ar speciālām slotiņām vai otām.

5.8.16. Darba laikā strādājot ar mehāniskajām šķērēm aizliegts:

5.8.16.1. Bāzt rokas telpā starp augšējo un apakšējo nazi.

5.8.16.2. Griezt materiālus, kuru biezums pārsniedz šķēru pasē uzrādītos.

5.8.16.3. Griezt vairākas loksnes vienlaicīgi.

5.8.16.4. Mēģināt aizsniegt nokritušu detaļu vai nogriezt materiāla gabalu tādās vietās, kur iespējama drēbju aizķeršanās aiz rotējošām šķēru daļām vai roku savainošana. **5.9. Veicot krāsotāja**

darbus.

- 5.9.1. Ievērot rūpnīcas - izgatavotājas krāsu sastāva sagatavošanas instrukcijas prasības. Nelietot šķīdinātājus bez kaitīgo vielu raksturojošiem norādījumiem (datu drošības lapa).
- 5.9.2. Pielietojot kaitīgas vielas saturošus krāsu sastāvus, ievērot krāsošanas darbu sanitāro noteikumu normas, strādājot ar rokas instrumentiem vai krāsošanas pulverizatoriem.
- 5.9.3. Pielietojot nitrokrāsas, krāsu materiālus un sastāvus, kas var izveidot sprādziena bīstamus tvaikus, aizliegts visāda veida darbības ar atklātu uguni un instrumentiem, kuri var izsaukt dzirksteles veidošanos.
- 5.9.4. Sprādziena nedrošu sastāvu (lakas, nitrokrāsas u.c.) traukus atļauts atvērt ar instrumentu, kas neizsauc dzirksteles veidošanos.
- 5.9.5. Jāizvēlas piemērota garuma pieslienamās trepes, lai strādājot uz pēdējā pakāpiena, tā attālums līdz trepju galam nedrīkst būt mazāks par 1 metru.
- 5.9.6. Trepju pagarināšana atļauta tikai ar skrūvju un metāla skavu palīdzību. Naglu, stieplu un virsbūves izmantošanas trepju pagarināšanai aizliegta.
- 5.9.7. Kāpņu telpās aizliegts izmantot uz pakāpieniem atbalstītas trepes.
- 5.9.8. Sastatnes un pastatnes 1 metra vai platākas, jāaprīko ar margām ne zemākām par 1 m, ar vienu horizontālu papildus elementu un borta dēli 15 cm augstumā.
- 5.9.9. Strādājot no piekaramām sastatnēm vai uz jumta, obligāti jālieto drošības jostas, piesienoties papildus ar virvi pie ēkas drošām konstrukcijām. Drošas konstrukcijas norāda darba vadītājs.
- 5.9.10. Darbgaldu, elektrodzinēju krāsošana, bez to atslēgšanas no tīkla aizliegta. Tas pats jāievēro krāsojot telpās elektroinstalāciju ar ūdens sastāviem.
- 5.9.11. Izdarot iekšējos krāsošanas darbus, izmantojot nitrokrāsas, ātri nožūstošus krāsu materiālus, sikaīvu, šķīdinātājus, kas kaitīgi iedarbojas uz elpošanas orgāniem, telpas rūpīgi jāvēdina. Strādniekiem jālieto attiecīgus respiratorus un aizsargbrilles.
- 5.9.12. Svaigi ar eļļas un nitrokrāsām krāsotās telpās cilvēku uzturēšanās ilgāk par **4 stundām aizliegts**.
- 5.9.13. Ēku fasādes un citu ārējo virsmu krāsošana ar perhlorvinīla krāsām atļauta pie temperatūras ne zemākas par + 4 grādiem C.
- 5.9.14. Liela izmēra logu aiļu krāsošanas darbos aizliegta trepju atbalstīšana pret loga vērtnēm.
- 5.9.15. Krāsojot ar alumīnija pulveri iejauktu lakā, krāsošanas laikā elektroiekārtai jābūt sprādziena drošai.

5.10. Veicot kraušanas darbus

- 5.10.1. Ievērot noteiktu kārtību kravas iekraušanas un izkraušanas vietās, neaizkraut ejas.
- 5.10.2. Ievērot šādus kraušanas noteikumus:
- 5.10.3. Ķieģeļu krāvums nedrīkst būt augstāks par 25 kārtām;
- 5.10.4. Materiālus maisos salikt krāvumā ne augstāk par 3 m;
- 5.10.5. Baļķu un cauruļu krāvums nedrīkst pārsniegt 2 m augstumu, krāvums jānostiprina pret nobrukšanu;
- 5.10.6. Dēļu salikt krāvumā liekot starp rindām paliktņus stabilitātei. Krāvuma augstums nedrīkst pārsniegt tā platumu.
- 5.10.7. Garus materiālus un darinājumu (tērauda sijas, brusas, profildzelžus) nokraujot grēdā par 1,5 m un starp rindām jābūt novietotiem paliktņiem (starplikām);
- 5.10.8. Mucas likt guļus ne augstāk par 3 rindām, nodrošinot, lai tās nenoveltos. Liekot mucas stāvus, krāvums nedrīkst pārsniegt 2 kārtas. Starp kārtām jābūt novietotiem paliktņiem (starplikām);
- 5.10.9. Ķīpu (saiņu) kraušanas augstums:
 - ar rokām krāvumā - 5 rindas,
 - ar mehānismiem - 7 rindas.
 - ejas platums starp krāvumiem nedrīkst būt mazāks par 0,8 m;
- 5.10.10. Ruļļu materiālus nedrīkst kraut vienu virs otra. Tie jānokrauj stāvus.
- 5.10.11. Maksimālais kravas svars pārnēsājot ar rokām nedrīkst pārsniegt: vīriešiem - 50 kg, pārnēsājot ar rokām divatā ne vairāk par 80 kg. Ja krava smagāka par 50 kg, paceļ no muguras otrs darbinieks;
 - sievietēm - 16 kg, pārnēsājot kravu divatā uz nestuvēm - 50 kg ieskaitot nestuvju svaru;

pārvietojot kravas ar lielāku svaru jāizmanto pārvietojamie līdzekļi: vagonetes, ratiņi u.c.

- 5.10.12. Pārvietojot kravas ar svaru virs 500 kg jāizmanto kravas paceļamos mehānismus (vinčas, telferus, celtņus.) Tos izmantot drīkst tikai izejot apmācības pēc speciālas programmas un drošības tehnikas zināšanu pārbaudes.
- 5.10.13. Noceļot no automašīnas vai platformām kravas ar svaru virs 60 kg, vai ceļot jebkuru kravu augstumā virs 3 m jāizmanto kravas pacelšanas mehānismu.
- 5.10.14. Pārnesot kravas, no slīpām virsmām (klājiem), nedrīkst atrasties kravas virziena priekšā, tā jāpietur no sāniem.
- 5.10.15. Nokraujot kravas uz slīpām virsmām, nedrīkst atrasties iespējamās kravas noslīdēšanas virziena pusē.
- 5.10.16. Stikla baloni (trauki) ar sārmiem vai skābēm jāpārnēsā uz speciālām nestuvēm, ratiņiem vai grozos. Pirms lietošanas pārbaudīt groza rokturu un groza dibena izturību.
- 5.10.17. Strādājot ar ķīmiski bīstamām vai putekļotām (putekļus saturošām) kravām, jālieto aizsargbrilles, aizsargapģērbs un respirators vai gāzmaska.
- 5.10.18. Kravu jāsāk ņemt no krāvuma vai kaudzes augšas.
- 5.10.19. Iekraušanas - izkraušanas darbu vietās nepiederošām personām atrasties aizliegts.
- 5.10.20. Aizliegts strādāt vai atrasties zem paceltām kravām:
- 5.10.21. Iekraujot kravu automašīnās ievērot šādas prasības:
 - 5.10.21.1. neiesaiņot, birstošu kravu augstums nedrīkst pārsniegt automašīnas bortu augstumu un kravas jāizlīdzina automašīnas kravas kastes platībā pirms kustības sākuma;
 - 5.10.21.2. gabalu kravas, kuru augstums lielāks par automašīnas bortu augstumu jānosien stingri ar virvēm. Nedrīkst lietot tērauda troses vai stieples;
 - 5.10.21.3. kravas augstums no zemes nedrīkst būt virs 3,8 m;
 - 5.10.21.4. kastes, mucas un gabalu kravas jāsakrauj cieši blakus, lai transportējot kravas nepārvietotos. Ja paliek neaizņemta telpa, kravas jānostiprina ar koka paliktņiem, starplikām;
 - 5.10.21.5. iekraujot un izkraujot gara izmēra kravas (zāģmateriālus, balķus, brusas un caurules) aizliegts atvērt vienlaicīgi abus bortus.
- 5.10.22. Pārvadājot kravu, automašīnas kravas kastē atrasties cilvēkiem aizliegts.
- 5.10.23. Pārvietojot kravas koka kastēs tās vispirms jāapskata.
- 5.10.24. Aizliegts kraut kravas uz ledus, ar sniegu aizputinātos un slidenos laukumos, uz irdenām gruntīm.
- 5.10.25. Pārvietojot smagas kravas lietot speciālus instrumentus, laužņus.

6. Darba drošības prasības darbu beidzot

- 6.1. Sakārtot darba vietu, novākt atkritumus un degtspējīgos materiālus, nepieciešamības gadījumā, notīrīt instrumentu.
- 6.2. Sakārtot individuālās aizsardzības līdzekļus, rokas instrumentu, tos pareizai glabāšanai novietot paredzētajā vietā (atsevišķā telpā, plauktā, vai skapī) vai nodot noliktavā.
- 6.3. Ievērot personīgās higiēnas prasības, beidzot darbu nomazgāt rokas vai iet dušās.

7. Darba drošības prasības ārkārtas situācijās

- 7.1. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties darbs jāpārtrauc un jāziņo darba vadītājam, jāveic pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad jāizsauc Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests pa tālr. 112, nosaucot ugunsgrēka vietas adresi un savu vārdu, uzvārdu, telefona numuru.
- 7.2. Rodoties bīstamībai, kas var izsaukt nelaimes gadījumu, darbs nekavējoties jāpārtrauc

un jābrīdina citi tuvumā strādājošie.

7.3. Traumas vai nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoši jāsniedz pirmā palīdzība vai jāizsauc Neatliekamā medicīniskā palīdzība pa tālr. 113, uzrādot nelaimes gadījuma precīzu adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu.

7.4. Par darba laikā iegūtajām traumām nekavējoties jāziņo administrācijai.

7.5. Notikuma vietā jā saglabā pēc avārijas vai nelaimes gadījuma izveidojusies situācija. To izmainīt drīkst tikai gadījumā, ja tas saistīts ar palīdzības sniegšanu, vai arī traucēta transporta kustība.

8. Darbinieka atbildība par instrukciju noteikumu neievērošanu un pārkāpumiem

Personas, kuras pārkāpušas darba drošības noteikumus atkarībā no kaitējuma raksturu par dotās instrukcijas, pastāvošo mehānismu ekspluatācijas noteikumu, Valsts standartu, saistošo drošības tehnikas noteikumu un instrukciju prasību ievērošanu atbildīgs, atbilstoši viņa kvalifikācijas grupai disciplinārā, administratīvā vai tiesas kārtībā pēc pastāvošās likumdošanas atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām, kas radušās pārkāpuma rezultātā.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta tālrunis -112

Neatliekamās medicīniskās palīdzības tālrunis – 113

Sagatavoja LVT darba aizsardzības speciālists

)